

Yttrande angående Kärnkraftsprövnings- utredningens delbetänkande Ny kärnkraft – ett samlat system för omhändertagande av radioaktivt avfall

Sammanfattning

Energimyndigheten välkomnar Kärnkraftsprövningsutredningens förslag till nytt system för hantering av kärnavfallet från ny kärnkraft. Förslagen kan förutom att bidra till att minska investeringsrisken även underlätta för mindre företag och företag, som inte idag har befintlig kärnkraft, att etablera sig i branschen. Vidare möjliggör utredningens förslag för att olika reaktortekniker kan ingå i det nya systemet, vilket kan öppna för fler aktörer att etablera sig i Sverige. Energimyndigheten tillstyrker generellt utredningens förslag med följande synpunkter:

- Energimyndigheten ser att det är av vikt av att så långt som möjligt eftersträva kostnadseffektiva och gemensamma lösningar för slutförvar av kärnavfall från ny kärnkraft.
- Det är viktigt att den kunskap som byggts upp inom ramen för det befintliga systemet för slutförvar kan tas tillvara även inom det nya systemet.
- Utredningen öppnar för viss flexibilitet mellan det befintliga och det nya systemet vilket är positivt. Energimyndigheten ser dock att gränsdragningen mellan det nya och det befintliga systemet kan behöva tydliggöras.
- Energimyndigheten ser positivt på att kravet på forskning individualiseras då det kan komma att ingå avfall från flera olika reaktortekniker vilket ställer olika krav på behov av forskning.

Energimyndighetens ställningstagande

Viktigt att eftersträva gemensamma lösningar

Energimyndigheten ser positivt på att det nya systemet kan ge den flexibilitet som kan komma att krävas för att möjliggöra för både nya aktörer och nya reaktortekniker att ansluta, men vill trycka på vikten av att hitta gemensamma lösningar för hantering av slutförvaret. I förslaget så anges att den Nationella avfallsorganisationens (NAO) strategi- och planeringsarbete ska säkerställa att gemensamma lösningar eftersträvas, vilket även bör ligga i aktörernas intresse. Om ett fåtal reaktorer byggs med olika reaktortekniker, vilket skulle kunna skapa kärnavfall som är omöjligt att förvara gemensamt, så finns en risk att det kan bli ineffektivt och framför allt kostsamt om separata slutförvar kommer krävas. Energimyndigheten ser att det även kan innebära ett större statligt åtagande om Riksgäldens förslag till statligt stöd för hantering av kärnavfallet samtidigt genomförs.

Ta vara på metoden som byggts upp inom det befintliga systemet

För aktörer med lättvattenreaktorer finns idag en tillståndsprövad metod för slutförvaring av använt kärnbränsle, KBS-3. För andra aktörer kan slutförvaring av använt kärnbränsle med tillämpning av KBS-3-metoden vara möjlig men kanske inte det primära alternativet. Energimyndigheten ser att det är viktigt att det möjliggörs att den kunskap som byggts upp genom utvecklandet av KBS-3-metoden kan användas inom det nya systemet. Som förslaget nu är formulerat så kan det realiserats givet att en befintlig ägare bygger ny kärnkraft med dagens teknik och därmed ingår även i det nya systemet. Energimyndigheten anser att det bör klargöras hur nya aktörer ska kunna använda metoden och mot vilken ersättning. Särskilt om det nya systemet enbart kommer bestå av nya aktörer.

Förhållandet mellan det nya och befintliga systemet

Energimyndigheten anser att det inte är helt klart hur det nya och befintliga systemet för hantering av kärnavfall ska förhålla sig mot varandra. Utredningen föreslår ett nytt system för det nya avfallet, men öppnar samtidigt för att det ska finnas en viss flexibilitet mot det befintliga systemet. Om det byggs väldigt få nya reaktorer i ett nytt kärnkraftsprogram, kan det då vara samhällsekonomiskt mer effektivt att avfallet från de nya reaktorerna skulle förläggas i ett utökat befintligt slutförvar, givet förnyade tillstånd och överenskommelser med befintliga reaktorägare. Likaså skulle avfallet från en drifttidsförlängning av de befintliga reaktorerna istället kunna slutförvaras i ett nytt system. I fallet där avfall från nya reaktorer skulle förvaras i ett utökat befintligt system så ser Energimyndigheten att det enbart skulle kunna komma till stånd om reaktorerna byggts av en aktör inom det befintliga systemet. Kostnaderna för hantering av kärnavfall och slutförvar är en faktor som i hög grad påverkar investeringsbesluten både vad avser ny kärnkraft men även för livstidsförlängning av den befintliga kärnkraften.

Forskning och utveckling

Energimyndigheten ser positivt på att kravet på forskning individualiseras och varje reaktorinnehavare ska bedriva den forskning som krävs för avfallshantering och slutförvar av kärnavfallet. Givet att det kan komma att byggas olika typer av reaktorer så kommer behovet av forskning se mycket olika ut. Ett fortsatt krav på samordnat program innebär att vissa aktörer får bekosta forskning för andra aktörer. Därför är det rimligt att i grunden ha kravet på de enskilda och att eventuella samordningsvinster kan identifieras i det strategiska arbetet som bedrivs av NAO.

Beslut i detta ärende har fattats av ställföreträdande generaldirektören Rikard Janson. Vid den slutliga handläggningen har därutöver deltagit ställföreträdande chefsjuristen Rebecka Thuresson, avdelningschefen Sara Sundberg samt enhetschefen Fredrik Svartengren. Föredragande har varit handläggaren Linda Kaneryd.

Detta beslut är elektroniskt signerat i Energimyndighetens ärendehanteringssystem och saknar därför underskrift

2025-12-05

2025-211166-0003